

PAUL BOWLES

Yükseklerde

Ceviri: İlknur Özdemir

2. BASKI

♥ can
roman

PAUL BOWLES
YÜKSEKLERDE

Up Above the World, Paul Bowles

© 1966, Paul Bowles

© 1995, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Bu eserin Türkçe yayın hakları The Wylie Agency (UK) Ltd. aracılığıyla alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 1995

2. basım: Şubat 2018, İstanbul

Bu kitabın 2. baskısı 2000 adet yapılmıştır.

Editör: Seçkin Selvi

Düzeltili: Aylin Samancı Elmasdağ

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak baskı: Azra Matbaası

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi D Blok 3. Kat No: 3-2

Topkapı-Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 27857

İç baskı ve cilt: Türkmenler Matbaacılık Reklam San. ve Tic. Ltd. Şti.

Maltepe Mah. Gümüşsuyu Cad. No: 16-18

Topkapı, İstanbul

Sertifika No: 12584

ISBN 978-975-07-3679-7

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750736797

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 31730

PAUL BOWLES
YÜKSEKLERDE

ROMAN

İngilizce aslından çeviren

İlknur Özdemir

♥can

Paul Bowles'in Can Yayınları'ndaki diğer kitabı:

Yağsın Yağmur, 2018

PAUL BOWLES, 1910'da New York'ta dünyaya geldi. Küçük yaştan başlayarak müzik ve yazı alanındaki yeteneğini ortaya koydu. Öğrenimini Virginia Üniversitesi'nde tamamladıktan sonra 1930'larda birkaç kez Paris'e gitti. Paris'te Gertrude Stein'in edebiyat ve sanat çevresiyle tanıştı. Stein'in önerisi üzerine 1931'de Tanca'ya gitti, orada Aaron Copland ile müzik çalıştı. Sonrasında Berlin'de kaldı. 1937'de New York'a döndü. Orson Welles ve Tennessee Williams'ın yapıtları için oyun müzikleri yaptı, bunların yanı sıra orkestra müzikleri besteledi. 1947'de 1999'da ölümüne kadar yaşayacağı Tanca'ya yerleşti. *Esirgeyen Gökyüzü*, *Yükseklerde*, *Yağsın Yağmur*, *Spider's House* (Örümcek Yuvası) adlı romanları, yirmiye yakın öykü ve beş şiir kitabı, çeşitli gezi ve otobiyografik yapıtları olan Paul Bowles, Jean-Paul Sartre, Guy Frison-Roche ve Isabelle Eberhardt gibi yazarların yanı sıra Faslı edebiyatçılardan Driss Ben Hamed Charhadi, Mohammed Mrabet, Mohamed Choukri, Abdeslam Boulaich, Larbi Layachi ve Ahmed Yacoubi'nin çok sayıda yapıtını da İngilizceye çevirdi.

İLKNUR ÖZDEMİR, İstanbul'da doğdu. İstanbul Alman Lisesi ve Boğaziçi Üniversitesi'nden mezun oldu. Almanca ve İngilizceden çok sayıda çeviri yaptı. Başlıca çevirileri arasında *Yalnızlığın Keşfi* (Paul Auster), *Tarçın Dükkânları* (Bruno Schulz), *Stiller* (Max Frisch), *Amok Koşucusu* (Stefan Zweig), *İrlanda Güncesi* (Heinrich Böll), *Saatler* (Michael Cunningham), *Küçük Şeylerin Tanrısı* (Arundhati Roy), *Utaç* (Coetzee), *Katran Bebek* (Toni Morrison), *Bech Döndü* (John Updike), *Gün Boyu Gece Yarısı* (Hanif Kureishi) sayılabilir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1

Sladeler kahvaltıya oturduklarında uyanık olmaktan çok uykuluydular. Gemi limana girmişti; gecenin koyu karanlığında limana vardığında çaldığı dokunaklı düdüğü duymuşlardı. Şimdi iş, valizlerini alıp gemiye binmeye kalmıştı. Önceki gece, yatmadan önce ıssız kasabada yaptıkları gezintiden döndüklerinde otel sahibi onlara içlerinin rahat etmesini, gece nöbetçisinin kendilerini beş buçukta uyandıracağını, kahvaltının da saat altıda yemek salonunda hazır olacağını söylemişti. Şimdi saat altı kırktı. Siyahi bir kadın salonun ortasında yere diz çökmüş, zaten en ufak bir leke olmayan tahta döşemeyi siliyordu. Mutfağın olduğu taraftan birtakım sesler duyulsa da ortalıkta hiç kimse yoktu. Bizi hayatta olduğumuza inandıracak olan kahveyi yapan biri var herhalde diye düşündüler. Masanın üzerinde bir gece önceki yemeğin artıkları hâlâ duruyordu; her iskemlenin önünde yarısı yenmiş bir kâse krema vardı.

“Gemiye kaçırırsak kendimi öldürürüm,” dedi kadın.

“Ah Tanrım!” dedi adam, sonra da, söylediğini düzeltircesine, “Kaçırmayız,” diye ekledi.

Pencerenin dışında sabahın buğusu muz yapraklarından damlıyordu. Büfenin üzerindeki saatin tik takları hızlı ve gürültülüydü. Otelin bahçesindeki ıslak yeşillik-

lerde gözlerini gezdiren Dr. Slade saatli bomba gibi diye düşündü.

“Sinirlenmemelisin,” dedi karısına, esnerken. “Çok vaktimiz var.” Şimdi olduğu gibi midesinin dibinden kasmalarla çıkan bu gergin ve titreşen esneme, sıradan, rahat bir esnemeneden farklıydı. Dr. Slade ona kadar sayıp yerinden fırladı.

“Nerede kaldı şu lanet olası kahve?” diye apansız bir öfkeyle bağırarak mutfağa açılan bir kapı bulmak üzere olduğu yerde döndü. Kırmızı suratlı, iriyarı bir kadın yemek salonuna giriyordu; Dr. Slade kadına yaklaşıırken onun yanaklarının nasıl da parlak olduğunu fark etti, bir an için aklından o kadının otel sahibinin karısı olup olmayacağı geçti. *Buenos días*, diye mırıldandı, ama kadın bütün yüzünü kaplayan bir gülümsemeyle Dr. Slade’i İngilizce olarak selamlamıştı bile. Dr. Slade mutfak seslerinin geldiği yöne doğru yürümeye devam etti, mutfağı bulmuştu, burası karanlık bir mağaraydı, gözünden uyku akan bir zenci ocakta tüten odun ateşini canlandırmaya çalışıyordu. Dr. Slade, “Café! Café!” diye bağırdı.

Adam eliyle bahçeyi işaret etti, Dr. Slade kapının eşiğinden geçerek bahçedeki iri kumlara bastı. Körpe papaya ağaçlarının dibini ponsetya¹ çalılarını kaplamıştı; bitkinin çiçekleri ıslak kırmızı ipek kâğıdı andırıyordu. Dr. Slade küfürler savurarak yan kapıdan yemek salonuna girdiğinde masanın üzerinde dumanları tüten iki fincan kahve durduğunu gördü. Mrs. Slade salonda değildi.

Yanında her zaman verdikleri süttozuyla bile olsa kahveyi sıcak sıcak içmek düşüncesi o kadar çekici geldi ki karşı koyamadı. Masaya oturdu. Karısı geri döndüğünde, “Umarım gittiğine değmiştir,” diyecekti ya da, “Sindi-

1. Atatürk çiçeği ya da yılbaşı çiçeği. (Ed.N.)

rim de önemli, bilirsin.” Sokakta, pencerenin hemen önünde köpeğin biri çılgınca havlıyor, birtakım heyecanlı insan sesleri duyuluyordu. “Gerçekten az zamanın varsa, her bir saniyeden yararlanmak da bir ustalıktır. Yapman gereken her şeyi doğru zaman parçasına sıkıştırırsın.” Genç bir kız elinde bir ekmek tepsisiyle içeri girdi.

“*Hay mantequilla?*”¹ diye sordu Dr. Slade. Kız ona baktı, omuzlarını silkti, gidip bakacağını söyledi. Dr. Slade kızın arkasından seslenerek bir fincan kahve daha getirmesini istedi, sonra da saate göz attı: Yediye on iki dakika vardı.

Arkasından gelen topuk sesleri duydu, koridordan doğru yaklaşıyorlardı. Dr. Slade fincanını masaya bırakıp arkasına dönmeden Mrs. Slade masanın yanına varmıştı bile. Yerine otururken yüzünde düşünceli ama eğlenir gibi bir ifade vardı.

“Çok gülünç,” dedi ama bu sözü kocasından çok kendi kendine söylüyor gibiydi; kocası bir açıklama beklerken Mrs. Slade kahvesinden bir yudum aldı. Genç kız geri geldi, tereyağı değil ama iki tabak jambonlu yumurta getirmişti. Dr. Slade kahvaltısına başlamadan karısına, “Gülünç olan ne?” diye sordu.

Mrs. Slade kocasını duymamış gibiydi, büyük bir zevkle kahvaltısına girişti.

2

Rıhtım sokağın sonundaydı; orada durduklarında, daire biçimindeki körfezin tam ortasında kıpırdamaksızın duran kocaman gemiyi görebiliyorlardı. Sladeler gümrük

1. (İsp.) Tereyağı var mı? (Ç.N.)

işlemlerinin yapıldığı barakaya girmek için sırada beklerken, üstü yeşil tenteli bir motor da rıhtımla gemi arasında gidip geliyordu.

“Ne olursa olsun bugün güzel bir gün olacak,” dedi Dr. Slade, halinden hoşnut bir sesle. “Sabahki sis geçiciydi.” Elindeki bavulu yere koydu, bacağına dayadı.

“Biz burada böyle beklerken o gemi demir alıp yola çıkarsa hiç şaşmam,” dedi Mrs. Slade suratsızca.

Dr. Slade güldü. Böyle bir şey olsaydı karısından çok kendisi öfkelenirdi, ama deneyimlerine dayanarak dünyanın akılcı bir yer olduğuna inanıyordu. “Buzlu *daiquiri*¹ hazırlayabildiklerini umarım,” dedi; bu sözlerin karısını bir an için rahatlatılabileceğini düşünmüştü.

Küçük motor pat pat sesler çıkararak rıhtıma yanaştı, o al yanaklı iriyarı kadın motordan rıhtıma çıktı, geniş alını terden pırıl pırıldı. Elinde tuttuğu kâğıtları yakında duran üniformalı iki kişiye doğru salladı; adamlar gümrük barakasını işaret ettiler.

“Bayan Çılın’a da bak,” dedi Dr. Slade, ilgilendiği beliydi. “Ne becerikli değil mi? Gemiye gidip dönmüş bile.”

“Kredi belgesini unutmuş,” dedi Mrs. Slade.

Dr. Slade karısına baktı. “Nereden biliyorsun?”

“Kendisi söyledi. Gemideki yolculardan biri o. Kredi belgesi gemide geçerli değilmiş, bir banka bulabilirse bir miktar para sağlayabileceğini düşünüyor. Çok uzun bir hikâye bu. Ona on dolar borç verdim.”

“Ona borç para mı verdin?” diye bağırdı Dr. Slade, bunu onaylamadığı belliydi. Ama kendi sesi kulağına gelince sesinin tonunu değiştirmeye çabaladı, yapaylığı apaçık belli olan bir kibarlıkla, “Ne diye?” diye ekledi.

“Geri verecek canım.” Mrs. Slade ufak bir çocuğu yatıştırmak ister gibi konuşmuştu.

1. (İsp.) Limonlu ve romlu kokteyl. (Ed.N.)

Kadın soluk soluğa onlara yaklaşıyordu. Dr. Slade, “Önemli olan geri vermesi değil,” diye fısıldayacak zamanı ancak bulabildi.

“Gemi sakın beni almadan gitmesin!” diye seslendi kadın, bir yandan da elindeki siyah deri çantayı onlara doğru sallıyordu.

Mrs. Slade gülümsedi. “Merak etmeyin yetişirsiniz.”

“Umarım yetişirsiniz,” dedi Dr. Slade sesini pek de alçaltmadan. Sesindeki iniş çıkışlar yüzünden sözcükler, “Umarım yetişmezsiniz,” der gibi çıkmıştı.

“Beklemeleri gerektiğini söyleyin onlara,” diye bağırdı kadın omzunun üstünden.

“Çok gülünç,” dedi Dr. Slade.

“Bana kalırsa bu kadın insanın içini sızlatıyor,” diye mırıldandı Mrs. Slade, uzaklaşan kadının arkasından düşünceli düşünceli bakarak.

Dr. Slade onu yanıtlamadı. Dingin limanın uzaklarına dikmişti gözlerini, birden aklına birbirine çok yakın olan iki insanın kimi zaman birbirinden bütünüyle kopuk olabileceği düşüncesi geldi. Karayla çevrili limanın gerisindeki ormanlık dağların yumuşak çizgisini gözleriyle izledi, kafasındaki düşüncenin peşinden giderken, “içini sızlatıyor” sözü Dr. Slade için ansızın alışılmadık, rahatsız edici bir boyut kazandı.

3

Kıyıyı izleyerek La Resaca’dan Puerto Farol’a gitmeleri yalnızca bir buçuk gün sürdü, ama neyin hangi bavulda olduğuna emin olamayan Mrs. Slade bütün bavulları boşaltmayı gerekli gördü. Bu işi engelleyemeyeceğinin far-

kında olan Dr. Slade, yapılarına tanık olmamak için kitaplığa çekilmeyi uygun bulmuştu. Akşamüzeri karısını aramaya gittiğinde onu her yanı pırıl pırıl güneş yağı içinde yüzme havuzunun kıyısında bir şilteye yüzükoyun uzanmış olarak buldu. Güneşlenen öteki kişilerin ilgisinin farkına varan Dr. Slade gururlanarak karısının yanına çömeldi.

“İkinci turu nasıl geçiriyorsun?” diye sordu.

“Ne?” Mrs. Slade gözlerini kırıştırarak kocasına baktı.

“Slade Yıldönümü Seferinin ikinci turu.”

“Ah!” Mrs. Slade zevkle gerindi, bir an durduktan sonra, “Sana bir şey söyleyecektim,” dedi. “Saat altıda Mrs. Rainmantle ile içki içeceğiz. Aşağıda, barda.”

Dr. Slade iyice şaşırmıştı. “Neden?” diye sordu, karısı ona baktıysa da hiçbir şey söylemedi.

“Gelmesen de olur,” dedi sonra.

Dr. Slade ayağa kalktı. “Olur mu?”

Ağır ağır geminin kış tarafına yürüdü, durup küpeştenin üzerinden aşağı, geminin sulara bıraktığı köpüklü ize baktı. Ufuk boyunca uzak bulut yığınları bir dizi çarpık direk gibi birbirlerinin üzerine abanmışlardı. Dr. Slade ansızın kendini yapayalnız hissetti. Uzun bir süre gözlerini uzaklardaki o eğri bulut kulelerine dikti. Bu yolculuğa çıkmadan önce, sağlık kontrolünden geçerken aklındaki konuyu dile getirmekte zorlanmıştı. “Benim kızım yaşında. Hatta aslına bakarsanız torunum olacak yaşta.” Meslektaşısı olan doktor gülmüştü. “Bunu unutmamanın zararı olmaz,” demişti.

Dr. Slade sonunda yeniden gezinmeye başladı, önüne gelen ilk merdivenden tırmanarak güverteye çıktı, orayı sekiz kez turladı.

Sladeler bara gittiklerinde Mrs. Rainmantle onları bekliyordu, yüksek bir tabureye oturmuştu, üzerinde yine aynı bol kesimli gri ipek elbise vardı. Saçları donuk

ve kaskatıydı. Çok kötü diye düşündü Dr. Slade, neredeyse mendilini çıkarıp kadının alnındaki teri ve yağı silecekti. Dikkat edilmesi gereken bir işti bu, tıpkı bir çocuğun akan burnunun temizlenmesi gibi.

Punç bardakları köşedeki bir masaya yerleştirildikten sonra Dr. Slade yakasındaki bir su damlasını sildi, sonra da Mrs. Rainmantle'a, "Banka size yardımcı oldu mu?" diye sordu. Karısının kendisine fırlattığı öfkeli bakışı görmüştü.

"Ah, hayır!" diye hoppaca yanıtladı onu Mrs. Rainmantle, "Boşu boşuna gitmiş oldum."

"Yani banka kapalı mıydı?" diye sordu Dr. Slade, kadına bakarken gözlerini kısmıştı. Dikkatini çekmek isteyen karısının sıkıntılı sıkıntılı kıpırdanıp durduğunun farkındaydı, ama ona bakmamaya kararlıydı.

Belli belirsiz gülümseyen Mrs. Rainmantle içkisinden büyükçe bir yudum aldı.

"Elbette açıldı. Ama bana yardımcı olmak istemediler."

"Ne?" diye bağırdı Dr. Slade. "Konsolosunuzla bağlantı kursaydınız belki o bir şeyler yapabilirdi." (Ama acaba yapar mıydı? diye düşündü sonra da. Sana alıcı gözle baksaydı belki de bir şey yapmazdı.)

"Konsolosu gördüm," diye açıkladı kadın. "Çok iyi davrandı. Ama bu sorumluluğu üstlenemeyeceğini söyledi. Yanımda kimliğim yoktu. Ona pasaportumu, mektuplarımı gösterdim..." Başarısızlığa uğradığı sahnenin ayrıntıları aklına gelince kadının sesi kesildi.

Karısının güldüğünü duymak Dr. Slade'i rahatlattı. Aferin kızım! diye düşündü, hatta karısının öfkesinin hafiflediğini bile umdu. Ama karısı gülerken bile gözlerini ondan ayırmamıştı, Dr. Slade düşüncesinde yanıldığını hemen anladı.

Birer kadeh daha içtiler. Konuşmaları sürerken Mrs. Rainmantle garsonu bir kenara çekti, Sladeler ne oldu-

ğunun farkına varmadan hesap pusulasını imzalamıştı bile. “Elbette ki davetlimsiniz,” dedi görkemli bir tavırla, ikisini de susturmayı başarmıştı.

Ayağa kalktı. “Şu harika sıcak tuz banyolarından birini yapmaya gidiyorum. Yakında görüşürüz.”

“Ah!” dedi Dr. Slade. Kadın gidince yerine oturdu. “On dolar tutmadı bunlar.”

Akşam yemeğinden sonra gezinti güvertesinde do-laştılar; ılık bir esinti ve parlak bir ay vardı. “Kaba olduğu-mu nasıl söylersin?” diye bağırdı Dr. Slade. “Kendimi zora sokup bu kadına iyi davranmam için bir neden var mı?”

Karısı ellerini küpeşteye dayamıştı, ay ışığı altında ıslıl ıslıl parlayan engin sulara bakıyordu. “Evet! Evet!” dedi, sesi alçak ama tutkuluydu. “Var elbette! Senin arkadaşlarının yanında ben her zaman çaba gösteriyorum.”

“Arkadaşlar! Evet, ama o kadın senin arkadaşın mı?”

“Onunla dostça görüştüğümü gördün.”

Dr. Slade bir an sessiz kaldı, bu işi çok büyütüyorum diye düşünüyordu. “Biz bu konulara nasıl geldik?” diye sordu. Sonra bir kahkaha attı, karısının elini tuttu, onu küpeşteden uzaklaştırdı. Yürümeye başladılar.

“Bu bir daha olmayacak,” dedi Dr. Slade. Karısının elini bırakmamıştı, konuşurken sıkıyordu. Daha sonra, dans ederlerken Mrs. Rainmantle’in orada olup olmadığını anlamak, oradaysa ondan uzak kalabilmek için gözlerini çevreden ayırmadı, ama Bahia Bar’daki konukların arasında Mrs. Rainmantle yoktu.

Gemi Puerto Farol Limanı’na girdiğinde inceden in-ceye yağmur yağıyordu. Yükselip uçsuz bucaksız gökyü-zünün içinde gözden kaybolan dağların keskin çizgilerini yağmur bulandırmıştı. Demir atılmadan önce Dr. Slade karadan gelen kurbağa seslerini duymuştu bile. San Igna-cio’daki dikilitaşları görmek isteyen yolcular için kıyıda bir gezi düzenlenmişti.

Yaşlı bir Amerikalı profesör ile çocuğu yaşındaki karısı, kendilerini Latin Amerika'nın gizemli ortamında gelişen bir öykünün içinde bulurlar. Genç ve yakışıklı Grove ve güzel metresi Luchita'yla tanıştıktan sonra profesör ile karısının dingin yolculuğu, yerini anlaşılmaz olaylarla dolu bir serüvene bırakır. Görünüşte rastlantısal olan bu tanışma, romanın başkişilerinin hayatını tümüyle değiştirir, beklenmedik bir sona ulaştırır. İkinci Dünya Savaşı sonrası Amerikan edebiyatının seçkin adlarından Paul Bowles'un en nitelikli romanı olarak tanımlanan *Yükseklerde*, baştan sona şaşırtmacalarla dolu, sürükleyici bir serüven.

